УДК 553.8

О.Л. Гелета, кандидат геологічних наук
В.М. Сурова
О.В. Горобчишин
А.М. Кічняєв
В.І. Ляшок

ДГЦУ

Створення бази даних ідентифікаційних ознак, якісних і вартісних характеристик основних та супутніх видів сировини дорогоцінного (напівдорогоцінного) каміння з родовищ України

У 2014 році в Державному гемологічному центрі України (далі – ДГЦУ) проходив заключний етап науково-дослідної роботи (далі – НДР) «Створення бази даних ідентифікаційних ознак, якісних і вартісних характеристик основних та супутніх видів сировини дорогоцінного (напівдорогоцінного) каміння з родовищ України».

У рамках цього етапу проводилось вивчення дорогоцінного, напівдорогоцінного та колекційного каміння, що зустрічається в межах Миколаївської, Херсонської, Одеської областей та АР Крим. Під час виконання НДР було здійснено роботи на окремих родовищах і проявах та проведено лабораторні дослідження зразків з 79 родовищ і проявів дорогоцінного і напівдорогоцінного каміння в межах областей південної частини України. Крім того, проведено вивчення вартісних характеристик дорогоцінного, напівдорогоцінного, колекційного і виробного каміння з усієї України на підставі як зібраної і проаналізованої інформації щодо цін на вітчизняному ринку мінералів і гірських порід, а також за допомогою метода аналогії на основі інформації з Інтернету й прейскурантів фірм, які завозять і реалізують імпортоване самоцвітне каміння.

На основі зібраної інформації було сформовано базу даних ідентифікаційних ознак якісних та вартісних характеристик дорогоцінного, напівдорогоцінного, колекційного і виробного каміння з родовищ та проявів півдня України, крім того, було узагальнено бази даних з попередніх робіт та на їх основі побудовано карту-схему з розташуванням родовищ і проявів дорогоцінного й напівдорогоцінного каміння України.

За результатами виконання НДР встановлено:

1. Родовища та прояви дорогоцінного, напівдорогоцінного, колекційного та виробного каміння, що знаходяться в межах південних територій, пов'язані з вулканічними утвореннями середньої та верхньої юри (яшми, агати, кварц, колекційні камені), площинними корами вивітрювання капітано-дерюхінського комплексу (халцедони, яшми, агати), мігматитами та гранітами (гранати), осадовими породами верхньої юри, палеогену, неогену (мармуровим оніксом, колекційними зразками тощо).

2. Найбільшу перспективність серед напівдорогоцінного каміння південних областей України мають гагат, мармуризований вапняк, роговик, гранатовмісний гранодіорит. З колекційного – апофіліт, преніт, океніт, ломонтит (Первомайське родовище діабазів), барит, вівіаніт, сидерит, анапаїт та родохрозит (Керченський залізорудний басейн), які виділяються переважно у вигляді друз, зростків, кластерів і псевдоморфоз по викопним мушлям, гіпс з четвертинних і неогенових відкладів, кальцит з мармуризованих вапняків верхньої юри. Слід зазначити, що більшість цих зразків відповідає вимогам ТУ У-41-05396155-003-94 «Мінерали та гірські породи для колекцій (колекційні камені)» (затверджені Заступником голови Держріддорогмету 14.09.1994).

Однак їх розробка тут, як і на інших проявах в Україні, буде економічно доцільною лише за умови проведення старательського видобування цих корисних копалин невеликими партіями.

3. Переважна більшість родовищ і проявів у південних областях України

знаходиться в межах заповідних, природоохоронних зон, а тому видобування корисних копалин на цих ділянках заборонене. Перспективними місцями для видобування самоцвітів і колекційних зразків можуть бути діючі та недіючі кар'єри (Первомайський, Курцовський, Лозове, кар'єри Керченського залізорудного родовища тощо). Також невелику кількість зразків можна відібрати на морському узбережжі.

4. За результатами аналізу бази даних і карти-схеми дорогоцінного, напівдорогоцінного та колекційного каміння України виділено 9 перспективних площ, у межах яких спостерігається найбільше скупчення коштовного каміння України, а завдяки їх різноманітній геологічній будові можна прогнозувати відкриття як нових проявів, так і нових різновидів самоцвітів.

5. Найбільш перспективними площами щодо відкриття нових проявів дорогоцінного, напівдорогоцінного і колекційного каміння є території, на яких проводиться інтенсивне видобування корисних копалин та значне поширення магматичних, метаморфічних, гідротермально змінених порід і продуктів їх вивітрювання. До таких площ належать Центральна, Північно-Західна, Волинська, Закарпатська, Карпатська та Південно-Східна перспективні площі. За нашими прогнозами, знаходження нових мінералів і нових проявів на цих площах, у першу чергу, може відбуватися на робочих підприємствах.

6. Найперспективнішим щодо відкриття нових проявів у межах України є напівдорогоцінне і колекційне камінь. Так у межах Центральної, Північно-Східної та Північно-Західних площ є передумови для відкриття нових проявів кварцу, епідозиту, жильного кварцу, скам'янілого дерева, кременю, яшмоїдів, письмового пегматиту, лабрадору. У межах Волинської перспективної площі – халцедону, яшм, кременю, колекційного каміння. У Закарпатсько-Карпатській – яшмоїдів, мармуризованого вапняку, колекційного каміння. До того ж є передумови відкриття нових для України видів виробного каміння, такого як серпентин, кварц з включеннями турмаліну, кордієриту, гранату.

Результати досліджень в межах цієї науково-дослідної роботи мають велике практичне і теоретичне значення, тому що інтерес до українського каміння, за умови спрощення законодавчої бази у сфері добування корисних копалин, буде тільки зростати.